

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/8662,Sesja-naukowa-Arcybiskup-Antoni-Baraniak-w-sluzbie-Kosciola-i-Ojczyzny-oraz-otwa.html>
16.03.2026, 05:19

Sesja naukowa „Arcybiskup Antoni Baraniak w służbie Kościoła i Ojczyzny” oraz otwarcie wystawy „Da mihi animas, caetera tolle. Arcybiskup Antoni Baraniak 1904-1977” - Poznań, 3 listopada 2012

03.11.2012

Kuria Metropolitalna w Poznaniu, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu, Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej w Poznaniu, Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu oraz Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu zorganizowały w sobotę, 3 listopada 2012 roku, sesję naukową w 35. rocznicę śmierci abp. Antoniego Baraniaka „Arcybiskup Antoni Baraniak w służbie Kościoła i Ojczyzny (1904-1977)”. Sesję poprzedziła uroczysta Msza święta w Bazylice Archikatedralnej i modlitwa przy grobie zmarłego, a uroczystościom towarzyszyło otwarcie wystawy poświęconej życiu i działalności abp. Baraniaka „Da mihi animas, caetera tolle. Arcybiskup Antoni Baraniak 1904-1977”. Inicjatywie patronuje Arcybiskup Metropolita Poznański Stanisław Gądecki.

Program:

Bazylika Archikatedralna w Poznaniu (Ostrów Tumski 1)

- godz. 9.30 - Msza św. pod przewodnictwem Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego. Po Mszy św. modlitwa w krypcie u grobu śp. Arcybiskupa Antoniego Baraniaka.

Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu - „Sala Perłowa” (Lubrańskiego 1)

- godz. 10.45 - otwarcie wystawy fotograficznej poświęconej życiu i działalności Metropolity Poznańskiego „Da mihi animas, caetera tolle. Arcybiskup Antoni Baraniak 1904-1977”. Wystawa będzie czynna do 17 listopada 2012 r.

Zwiedzanie:

wtorek - piątek w godzinach 10.00 - 17.00,
sobota w godzinach 9.00 - 15.00,
w niedziele, poniedziałki oraz święta - nieczynne

Towarzystwo Chrystusowe Dla Polonii Zagranicznej w Poznaniu (Panny Marii 4)

- godz. 11.30 - sesja naukowa:

- Alokucja Arcybiskupa Stanisława Gądeckiego Metropolity Poznańskiego

- *Charyzmat salezjański w posłudze Antoniego Baraniaka*, ks. dr Jarosław Wąsowicz SDB,
Inspektoriat św. Wojciecha w Pile

- *Martyrologia biskupa Antoniego Baraniaka*, Arcybiskup Marek Jędraszewski Metropolita Łódzki

- Działania władz wobec abp. Antoniego Baraniaka w latach 1956 -1977, dr Konrad Białecki, IPN
Oddział Poznań

● godz. 12:45 – 13:00 Przerwa

- *Posługa duszpasterska abp. Antoniego Baraniaka w archidiecezji poznańskiej*, ks. prof. dr hab. Bernard Kołodziej TChr, WT UAM Poznań

- *Udział abp. Antoniego Baraniaka w obradach Soboru Watykańskiego II*, ks. mgr Rafał Rybacki, Kustosz Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu

- *Wspomnienie o Arcybiskupie*, Biskup Stanisław Napierała, Kalisz

- *Źródła i materiały dotyczące życia i działalności abp. Antoniego Baraniaka*, ks. prof. dr hab. Leszek Wilczyński, Instytut Studiów Kościelnych Lubrancianum w Poznaniu

- Prezentacja reportażu dokumentalnego poświęconego abp. Antoniemu Baraniakowi, dr Jolanta Hajdasz, Przewodnik Katolicki

Abp Antoni Baraniak (1904-1977) -

Niezlomny świadek wiary i obrońca Kościoła

W sierpniu 2012 roku obchodziliśmy trzydziestą piątą rocznicę śmierci arcybiskupa Antoniego Baraniaka – niezłomnego świadka wiary i obrońcy Kościoła, w tym szczególnie Kościoła Polskiego.

Antoni Baraniak urodził się 1 stycznia 1904 roku w Wielkopolsce, w Sebastianowie, w parafii Mchy, w chłopskiej wielodzietnej rodzinie. Tam też otrzymał staranne wychowanie religijne i ukończył szkołę powszechną. Jego wybitne uzdolnienia zdecydowały o wysłaniu go na dalszą naukę do salezjanów, których szkoła mieściła się daleko od rodzinnego domu w Oświęcimiu. W wieku szesnastu lat wstąpił do nowicjatu salezjańskiego, pięć lat później złożył śluby wieczyste, po których pracował jako wychowawca w placówkach salezjańskich. W Krakowie rozpoczął studia filozoficzne, potem w Rzymie na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim i Uniwersytecie Apolinaris kontynuował studia teologiczne i prawnicze, zwieńczone podwójnym doktoratem (z prawa kanonicznego oraz teologii). Poznał także języki obce, łacinę i grekę, które pozostały jego umiłowanymi przez całe życie. Nauczył się również doskonale władać językiem włoskim, niemieckim oraz francuskim. W 1930 roku przyjął święcenia kapłańskie w Krakowie z rąk księdza arcybiskupa Adama Stefana Sapiehy.

Rodzinne wychowanie religijne, duchowość salezjańska promująca odpowiedzialność za siebie i innych, staranne wykształcenie owocowały obficie w życiu księdza arcybiskupa. Prowadził on życie bardzo pracowite i niezwykle skromne, w cieniu dwóch wielkich postaci, kardynała Augusta Hlonda (w latach 1933-1948) i kardynała Stefana Wyszyńskiego (w latach 1948-1957). Młody kapłan podjął pracę, która była służbą Bogu i Kościołowi. Życie arcybiskupa było ciche i zarazem heroiczne, aż do męczeństwa w obronie Kościoła Polskiego i jego Prymasów. Prymas Polski August Kardynał Hlond, salezjanin, poznał w Rzymie swojego współbrata i powołał księdza Antoniego Baraniaka na stanowisko osobistego sekretarza. Od tego czasu datuje się ścisła współpraca tych dwóch postaci – wielkiej indywidualności w Kościele Polskim, kardynała Augusta Hlonda i jego sekretarza. Po śmierci Prymasa, z woli umierającego Kardynała przekazał do Stolicy Apostolskiej sugestię dotyczącą następcy Prymasa Polski, w osobie biskupa lubelskiego Stefana

Wyszyńskiego.

W roku 1951 ksiądz Baraniak, w wieku 47 lat, został mianowany przez papieża Piusa XII biskupem pomocniczym gnieźnieńskim. Dalej ze spokojem prowadził zlecone sobie sprawy Kościoła, kierując Sekretariatem Prymasa Polski. W okresie powojennym, w czasach najgorszego stalinizmu i komunizmu, sytuacja Kościoła w Ojczyźnie była bardzo trudna. Mimo zawartego w kwietniu 1950 roku „Porozumienia między rządem a Episkopatem” sytuacja wciąż się pogarszała. W nocy z 25 na 26 września 1953 roku Prymas Polski Stefan Wyszyński i biskup Antoni Baraniak zostali aresztowani przez władze komunistyczne. Biskup Antoni Baraniak był przetrzymywany przez okres trzech lat; najpierw w ubeckim więzieniu mokotowskim na ul. Rakowieckiej (od września 1953 do grudnia 1955 roku), potem internowany, izolowany i nadzorowany w domu salezjańskim w Marszałkach (od grudnia 1955 do marca 1956 roku), a następnie uzyskał zezwolenie na wyjazd do Krynicy, do sióstr Elżbietanek w celach leczniczych. Tam przebywał pod ścisłym nadzorem od marca do października 1956 roku.

Biskup Antoni Baraniak był człowiekiem niezłomnym. W więzieniu uczynił postanowienie, że nigdy nie będzie świadczył przeciwko Księdzu Prymasowi i że jest gotów oddać swe życie za sprawę Kościoła. Był to czas niezwykle trudnej próby, biskup Antoni Baraniak był torturowany i szykanowany, jednak swoją twardą i nieprzejeđną postawą osłaniał przed procesem Prymasa Polski Stefana Wyszyńskiego, który po latach powiedział: "on cierpiał za mnie". Czerpał siły z modlitwy, w celi odprawiał rekolekcje razem z innymi więźniami, klęczał i modlił się na ich oczach. Niezłomność była charakterystyczna dla postawy biskupa i to nie tylko podczas uwięzienia, ale również w czasach późniejszych. Zarówno w Sekretariacie Prymasa Polski, jak też na poznańskiej stolicy biskupiej, borykając się z licznymi restrykcjami ze strony władzy ludowej ostro i zdecydowanie bronił Kościoła. Ciężkie przeżycia tamtego okresu bardzo silnie i nieodwracalnie odbiły się na zdrowiu biskupa Antoniego Baraniaka.

Po uwolnieniu z więzienia w październiku 1956 roku, biskup Antoni Baraniak był nadal kierownikiem Sekretariatu Prymasa, aż do nominacji na arcybiskupa metropolitę poznańskiego 30 maja 1957 roku. Ówczesne władze zgodziły się na tę nominację, licząc że bardzo schorowany biskup nie będzie długo żył. Tymczasem Bóg sprawił, że arcybiskup Antoni Baraniak przewodził Archidiecezji Poznańskiej przez dwadzieścia lat i bardzo wiele dla niej dokonał. Odbudował zniszczoną w czasie wojny katedrę poznańską – matkę kościołów w Polsce. Troszczył się o powstawanie nowych parafii i budowę dla nich świątyń. Z salezjańską troską otaczał opieką dzieci i młodzież. Zainicjował osiem procesów beatyfikacyjnych. Brał udział w obradach Soboru Watykańskiego II. W kwietniu 1966 roku zorganizował uroczystości milenijne, gromadzące Episkopat Polski i tłumy wiernych. Dwa lata później przewodniczył uroczystościom poświęconym Tysiącleciu Biskupstwa Poznańskiego. Arcybiskup Antoni Baraniak prawie przez cały czas swojego pasterzowania archidiecezji poznańskiej musiał mierzyć się z władzami komunistycznymi, przez które był szczególnie piętnowany, bowiem niezachwianie pozostawał wierny Prymasowi Stefanowi Wyszyńskiemu i jego polityce wobec komunistycznego rządu.

Ksiądz arcybiskup Antoni Baraniak zmarł w poznańskim szpitalu w dniu 13 sierpnia 1977 roku. Śmierć, która zabrała tego wielkiego Polaka, stała się wybawieniem od straszliwych cierpień. W Poznaniu żegnali go Prymas Tysiąclecia Stefan Wyszyński, kardynał Karol Wojtyła oraz tysiące wiernych.

Patroni medialni:

*Da mihi animas, caetera tolle
Daj mi dusze, resztę zabierz*

Arcybiskup Antoni Baraniak 1904–1977

Organizatorzy:

Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddział w Poznaniu
Muzeum Archidiecezjalne w Poznaniu
Kuria Metropolitalna w Poznaniu

Scenariusz: dr Elżbieta Wojcieszek przy współpracy dr Agnieszki Luczak

Recenzent naukowy: prof. dr hab. Jan Żaryn

Recenzent plastyczny: Milena Romanowska

Szkice sytuacyjne miejscowości: Piotr Orzechowski

Projekt graficzny: Stanisław Grzesiek

Kwerenda ikonograficzna i dokumentalna:

zespół pod patronatem J.E. ks. prof. dr. hab. abp. Marka Jędraszewskiego:
dr Konrad Bialecki, ks. Roman Dworacki, ks. dr bp Zdzisław Fortuniak, ks. dr Wiesław Garczarek,
Stanisław Grzesiek, Małgorzata Jurgowiak, ks. prof. UAM dr hab. Bernard Kołodziej TCh, Henryka
Kościelniak, s. Małgorzata Krupecka USJK, ks. prałat Marian Lewandowski, ks. Stanisław Łopuszański,
ks. prałat Włodzimierz Okoniewski, Aleksandra Pudelska, dr Rafał Reczek, ks. Rafał Rybacki, Rafał Sierchuła,
ks. Henryk Soboniak SDB, ks. prałat dr Jan Stanisławski, Adam Suwart, dr Elżbieta Wojcieszek

Fotografie i dokumenty ze zbiorów:

Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie, Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu, Archiwum Głównego
Urszulanek Serca Jezusa Konającego w Pniewach, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Księża
Salezjanów Inspektorii św. Wojciecha w Pile, Archiwum parafii pw. św. Andrzeja Boboli w Poznaniu, Archiwum
parafii pw. Chrystusa Króla w Marszałkach, Archiwum parafii pw. św. Marcina Bp. w Konarzewie, Archiwum
parafii pw. św. Marcina Bp. w Mchach, Archiwum parafii pw. Zmartwychwstania Pańskiego w Poznaniu,
Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, Archiwum Zespołu Szkół w Mchach, Archiwum
Muzeum Archidiecezjalnego w Poznaniu, Archiwum Więzienia Mokotów przy ul. Rakowieckiej w Warszawie,
z kolekcji śp. ks. prałata Alfreda Kotlarskiego, ze zbiorów prywatnych: dr Marii Ciemniewskiej, Teresy
Kłoczowskiej, Zofii Skrzypek z domu Baraniak.

Patronat medialny:

„Serce ludzkie jest niespokojne, bo tęskni za Bogiem...
Pragnienia ludzkiego serca nie giną w pustce beznadziejnej,
lecz docierają do Boga i w Nim znajdują niejako rezonans”.

(Abp Antoni Baraniaś, Przemówienie wygłoszone w Roku Wiary 1968)

Upraszamy o potwierdzenie uczestnictwa do dnia 30 października 2012 r.
Biuro organizacyjne – Archidiecezjalne w Poznaniu
ul. ks. Ignacego Posadzego 2, 61-108 Poznań
tel. 61 810 15 19 / fax 61 892 78 48 / e-mail: rezewacje@aap.poznan.pl

PATRONAT MEDIALNY

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ORGANIZATORZY

